

Dr hab. n. med. Marek Murawski
I Katedra i Klinika Ginekologii i Położnictwa
Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu

Wrocław, 30 czerwca 2023r.

Ocena rozprawy doktorskiej mgr Krystyny Krygowskiej pt. „Wpływ edukacji kobiet ciężarnych w szkołach rodzenia w województwie podkarpackim na częstość występowania depresji poporodowej”

Przedstawiona do oceny rozprawa została umieszczona na 83 stronach wydruku komputerowego, zawierającego 18 tabel i 2 załączniki. Posiada układ typowy dla opracowań naukowych i oparta jest na niepublikowanej dotąd, wielośrodkowej analizie danych klinicznych położnic, mającej charakter retrospektywnego badania kohortowego i dotyczącej wpływu uczestnictwa w zajęciach Szkoły Rodzenia na częstość występowania objawów depresji poporodowej.

Kandydatka postawiła sobie za cel ocenę nie tylko częstości pojawiania się depresji poporodowej, lecz także wpływu określonych czynników socjodemograficznych i umiejętności kontrolowania emocji na jej występowanie oraz satysfakcję z życia kobiet, korzystających z edukacji w Szkole Rodzenia. Koncepcja badawcza, z uwagi na znaczne rozpowszechnienie okołoporodowych zaburzeń emocjonalnych u kobiet, wpisuje się w aspekt obowiązującego aktualnie standardu opieki okołoporodowej, nakładającego na personel medyczny obowiązek trzykrotnej oceny stanu psychicznego kobiet pod kątem depresji w okresie ciąży i porodu. Jest atrakcyjna ze względu na ograniczone możliwości predykcyjne depresji poporodowej, która nadal pozostaje jedną z głównych przyczyn zaburzeń psychicznych w okresie perinatalnym, a narzędzie do oceny objawów zaburzeń depresyjnych podczas ciąży i porodu wciąż nie zostało jednoznacznie określone.

W obszernie napisanym wstępie Kandydatka dokonała szerokiego przeglądu piśmiennictwa światowego, dotyczącego zaburzeń emocjonalnych towarzyszących kobietom w okresie okołoporodowym, ze szczególnym uwzględnieniem depresji poporodowej. Przedstawiła wyczerpująco cele i zadania Szkoły Rodzenia, jako istotnego elementu przygotowania kobiety do

porodu. Szeroko omówiła także okres połogu, w aspekcie zarówno zmian ogólnoustrojowych oraz gospodarki hormonalnej uwzględniającej proces laktacji, jak również ściśle z nim związanych procesów emocjonalnych. Treści zawarte w części teoretycznej rozprawy świadczą o dobrej znajomości anatomii i fizjologii zmian zachodzących w organizmie kobiety ciężarnej i położnicy oraz zmian zachodzących w jej psychice pod wpływem przebiegu ciąży, porodu i połogu. Na szczególne podkreślenie zasługuje aspekt psychologiczny opisywanych emocji, który zdaje się być interesujący także dla praktykujących lekarzy położników. Tym samym Kandydatka wykazała się znaczącą ogólną wiedzą teoretyczną z zakresu nauk medycznych.

W części badawczej dysertacji cel pracy i problemy badawcze zostały właściwie określone. Badanie miało charakter retrospektywny, nierandomizowany i uzyskało zgodę Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Rzeszowskim. Wieloośrodkowe pochodzenie badanej populacji znacząco przyczyniło się do uwiarygodnienia uzyskanych wyników, a tym samym do podniesienia wartości naukowej pracy. Rekrutacją objęto 200 położnic, spośród których wyodrębniono grupę badaną (100 kobiet – uczestniczek zajęć w Szkole Rodzenia) oraz grupę kontrolną (100 kobiet, które nie uczestniczyły w zajęciach Szkoły Rodzenia). Duża liczebność tej ostatniej miała znaczący wpływ na siłę końcowego wniosku. Wszystkie kobiety spełniały jasno sprecyzowane kryteria włączenia do badania oraz kryteria wykluczające.

Zasadniczym elementem metodyki badań był sondaż diagnostyczny, przeprowadzony za pomocą badania ankietowego. Do jego realizacji wykorzystano zarówno kwestionariusz własny, zawierający dane socjodemograficzne oraz wywiad dotyczący ciąży, noworodka i uczestnictwa w zajęciach Szkoły Rodzenia, jak również narzędzia standaryzowane: Edynburską Skalę Depresji Poporodowej, Skalę Depresji Becka, Skalę Kontroli Emocji oraz Skalę Satysfakcji z Życia. Zebrane dane podlegały analizie za pomocą typowych metod statystycznych.

Wyniki badań zostały przedstawione w formie tabel, ilustrujących dane uzyskane z badań ankietowych w obu grupach rekrutowanych kobiet wraz z analizą statystyczną, które zostały przedstawione w sposób bardzo staranny i przejrzysty.

Rezultaty przeprowadzonych badań oraz wyciągnięte na ich podstawie wnioski stanowią odzwierciedlenie celów i założeń pracy i przedstawiają się interesująco. Stwierdzono bowiem brak zależności pomiędzy wiekiem, statusem społeczno-ekonomicznym oraz edukacją w Szkole Rodzenia, a częstością występowania objawów depresji poporodowej u kobiet. Fakt równomiernego zagrożenia depresją poporodową wszystkich kobiet stanowi potwierdzenie zasadności obowiązkowej oceny ich stanu psychicznego w okresie ciąży i porożu, co jest zgodne ze standardem opieki perinatalnej. Równie interesująco przedstawia się wniosek dotyczący mniejszej umiejętności tłumienia objawów depresji u kobiet nie uczestniczących w zajęciach Szkoły Rodzenia, jak również mniejszego stopnia tłumienia gniewu u pacjentek niepełnoletnich, biorących udział w procesie edukacyjnym tego rodzaju placówki. Za stwierdzeniem, że przedporodowa edukacja w Szkołach Rodzenia powinna być szczególnie propagowana wśród ciężarnych po 35 roku życia przemawia fakt, że wzrost poziomu satysfakcji z życia w tej grupie kobiet osiągnął w pracy istotność statystyczną. Należy zgodzić się ze stwierdzeniem, że istotnym atutem pracy jest wykorzystanie standardowych narzędzi badawczych, albowiem umożliwia to innym badaczom powtórzenie i porównanie osiągniętych wyników badań. Na podkreślenie zasługuje fakt, że wnioski wynikające z przeprowadzonych badań zostały sformułowane na podstawie prawidłowo przeprowadzonej dyskusji z innymi autorami literatury przedmiotu.

Piśmiennictwo obejmujące 127 pozycji, w większości anglojęzycznych zostało dobrane prawidłowo, chociaż jedynie w około 70% pochodzi z ostatniego dziesięciolecia.

Przystępując do uwag krytycznych dotyczących rozprawy należy stwierdzić, że w kwestionariuszu badania ankietowego brakuje danych dotyczących sposobu odbycia porożu (poroż drogami naturalnymi *versus* cięcie cesarskie). Rozróżnienie sposobu rozwiązania ciąży wydaje się mieć znaczenie przy ocenie stanu emocjonalnego w okresie porożu, a być może również w ocenie stopnia depresji poporodowej. Chociaż rozprawa została napisana przejrzysto i poprawnie językowo, to jednak Kandydatka nie ustrzegła się kilku uchybień natury leksykalnej i stylistycznej, które z konieczności kompletnej recenzji należy wymienić. Uchybienia te w żaden sposób nie umniejszają jednak wartości rozprawy, chociaż wymagają korekty przed ewentualnym przygotowaniem pracy do publikacji. Są to:

- na str. 15 (wers 28) - powinno być „niesezonowych”.
- na str. 16 (wers 16) - powinno być „może być”.
- na str. 17 (wers 10) - powinno być „właściwie”.
- na str. 31 (wers 12) - powinno być „diagnostyczny”.
- na str. 58 (wers 28) - powinno być „koreluje dodatnio”.
- na str. 78 - powinno być „tłumię swoje uczucia” (p.2f), „tłumię swoje przygnębienie” (p.2g).
- na str. 80 - powinno być „nieatrakcyjnie” (p.N1).

Ponadto:

- w wykazie skrótów (str.4) - SNRI - powinno być „inhibitory wychwyty zwrotnego serotoniny i noradrenaliny”.
- w tytule rozprawy (strona tytułowa) - powinno być „W SZKOŁACH RODZENIA”.

Podsumowując, rozprawę pt. „Wpływ edukacji kobiet ciężarnych w szkołach rodzenia w województwie podkarpackim na częstość występowania depresji poporodowej” należy ocenić pozytywnie, gdyż ma charakter nowatorski, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego i wnosi cenne informacje na temat wpływu uczestnictwa w zajęciach Szkoły Rodzenia na częstość występowania depresji poporodowej oraz stan emocjonalny kobiet w okresie połogu wraz z jego implikacjami klinicznymi. Praca spełnia wymogi stawiane przed rozprawami doktorskimi i oparta jest na dojrzałej koncepcji. Badania zostały bardzo starannie wykonane w oparciu o uznaną metodykę naukową i stanowią istotny wkład Kandydatki w rozwój nauk medycznych w zakresie perinatologii i położnictwa, która wykazała się umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

W związku z powyższym zwracam się do Rady Naukowej Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego z wnioskiem o dopuszczenie mgr Krystyny Krygowskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.